

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE**

**FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105003/B/2020/36109009463749380

**ŠPECIFIKÁ POLITICKÉHO SYSTÉMU SPOJENÉHO  
KRÁLOVSTVA VEĽKEJ BRITÁNIE A SEVERNÉHO ÍRSKA**

**bakalárska práca**

**2020**

**Martina Hrašková**

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE**  
**FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**ŠPECIFIKÁ POLITICKÉHO SYSTÉMU SPOJENÉHO  
KRÁĽOVSTVA VEĽKEJ BRITÁNIE A SEVERNÉHO ÍRSKA**  
**bakalárska práca**

**Študijný program:** Medzinárodné ekonomické vzťahy  
**Študijný odbor:** Ekológia a manažment  
**Školiace pracovisko:** Katedra medzinárodných politických vzťahov  
**Vedúci záverečnej práce:** PhDr. Gilbert Futó, PhD.

**Bratislava 2020**

**Martina Hrašková**

## **Abstrakt**

HRAŠKOVÁ, Martina: *Špecifika politického systému Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Gilbert Futó, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 34 strán.

Cieľom záverečnej práce je čitateľovi vysvetliť vybrané tri črty politického systému Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, ktoré sú špecifické pre danú krajinu. Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola je venovaná spôsobu, akým sa hlasuje v dolnej snemovni parlamentu. Tento systém sa po anglicky nazýva „Divisions“, pretože sa pri ňom presúvajú poslanci do dvoch predsiení. V prípade, že s návrhom zákona súhlasia, presunú sa do pravej predsiene a ak nesúhlasia, tak do ľavej. Pri východe poslancov rátajú a výsledky oznámia. V ďalšej časti je charakterizovaný postupný prechod právomocí z panovníka na parlament a vládu. Zo začiatku bolo Anglicko absolutistickou monarchiou, kedy bola všetka moc v rukách panovníka. Postupom času, podpísaním Magny Charty, Listiny práv a iných dokumentov, však mal panovník stále menej a menej právomocí. Záverečná kapitola sa zaoberá vytváraním koalícií v Spojenom kráľovstve v 21. storočí. Vzhľadom na použitie väčšinového volebného systému, v ktorom je pri moci zväčša jedna z dvoch najväčších politických strán, sa koalícia vytvorí málokedy. Konkrétne v 21. storočí, na ktoré sa táto práca sústreďí, sa koalícia vytvorila iba raz, v roku 2010, za vlády Davida Camerona.

**Kľúčové slová:** Spojené kráľovstvo, hlasovanie v dolnej snemovni, právomoci panovníka, koalície v 21. storočí

## **Abstract**

HRAŠKOVÁ, Martina: *Particularities of the political system of the United Kingdom*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Thesis supervisor: PhDr. Gilbert Futó, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 34 pages.

The aim of the thesis is to explain to the reader three selected features of the political system of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, which are specific to the country. The work is divided into three chapters. The first chapter is devoted to voting in the House of Commons. This system is called "Divisions" because the Members of Parliament move into two lobbies. If they agree with the bill, they move to the lobby on the right and if they disagree, they go to the lobby on the left. On their way out, the MPs are being counted and then the results are announced. The next section describes how the powers gradually transferred from the monarch to the parliament and government. At the beginning, England was an absolutist monarchy and all the power was in the hands of the monarch. However, over time, with the signing of the Magna Carta, the Bill of Rights and other documents, the monarch began losing its powers. The final chapter deals with forming of coalitions in the United Kingdom in the 21st century. There is a majoritarian electoral system in the UK where one of the two largest political parties is in power, and therefore a coalition is rarely formed. Specifically, in the 21st century the coalition has been formed only once, in 2010, during David Cameron's government.

**Keywords:** United Kingdom, voting in the House of Commons, powers of the monarch, coalitions in the 21st century.

# Obsah

|                                                                                        |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Úvod.....</b>                                                                       | <b>6</b>  |
| <b>1 Hlasovanie v dolnej snemovni – „Divisions“ .....</b>                              | <b>8</b>  |
| 1.1 Vývoj hlasovania.....                                                              | 11        |
| 1.2 Elektronické hlasovanie .....                                                      | 12        |
| 1.3 Príklad na hlasovanie v dolnej snemovni.....                                       | 13        |
| <b>2 Oslabovanie moci panovníka a presun právomoci na vládu a parlament.....</b>       | <b>15</b> |
| 2.1 Historický kontext.....                                                            | 15        |
| 2.2 Sila monarchie v dnešnej dobe.....                                                 | 17        |
| 2.3 Konštitučná monarchia .....                                                        | 18        |
| <b>3 Vytváranie koalícií v 21. storočí.....</b>                                        | <b>22</b> |
| 3.1 Volebný systém v Spojenom kráľovstve .....                                         | 22        |
| 3.2 Vznik koalície v Spojenom kráľovstve .....                                         | 23        |
| 3.3 Koalícia Davida Camerona a Nicka Clegga (2010-2015) .....                          | 25        |
| 3.4 Dohoda Konzervatívnej strany a Demokratickej unionistickej strany (2017-2019)..... | 26        |
| <b>Záver.....</b>                                                                      | <b>29</b> |
| <b>Zoznam použitej literatúry .....</b>                                                | <b>31</b> |

# ÚVOD

Témou tejto bakalárskej práce sú špecifiká politického systému Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. Keďže daná problematika je veľmi obsírna, táto práca sa sústreďí na tri konkrétne osobitosti: hlasovanie v dolnej snemovni parlamentu, oslabovanie moci panovníka a presun právomocí na vládu a parlament, vytváranie koalícií v 21. storočí. Táto téma je dôležitá, pretože Spojené kráľovstvo má jeden z najstarších fungujúcich politických systémov a dodnes si zachovalo veľa tradičných prvkov. Je tiež kolískou parlamentnej demokracie a inšpirovala fungovanie mnohých parlamentov vo svete. Hlavným cieľom je čitateľovi vysvetliť niektoré črty britského politického systému, ktoré sa líšia od slovenského a ktoré sú špecifické pre danú krajinu.

V prvej časti sa práca zameriava na spôsob, akým sa hlasuje v dolnej snemovni. Tento systém sa po anglicky nazýva „Divisions“, pretože sa pri ňom presúvajú poslanci do dvoch predsiení. Ak s návrhom zákona súhlasia, tak sa presunú do pravej predsiene a ak nesúhlasia, tak idú do ľavej. Pri východe poslancov rátajú. Týmto spôsobom zachovávajú tradíciu, ktorá sa využívala ešte v 19. storočí. Podstatne sa to líši od hlasovania v slovenskom parlamente, kde k rozdeleniu do predsiení nedochádza, ale hlasuje sa priamo z rokovacej sály.

Druhá časť popisuje, ako postupne prechádzali právomoci z panovníka na parlament a vládu. Zo začiatku bolo Anglicko absolutistickou monarchiou, kedy bola všetka moc v rukách panovníka. Postupom času, podpísaním Magny Charty, Listiny práv a iných dokumentov, však mal panovník stále menej a menej právomocí. Dnes už je Spojené kráľovstvo konštitučnou monarchiou a panovník má najmä reprezentatívnu funkciu, čo je bližšie popísané v druhej kapitole.

Tretia časť poukazuje, ako sa v Spojenom kráľovstve vytvárajú koalície. Ide totiž o väčšinový volebný systém, v ktorom je pri moci zväčša jedna z dvoch najväčších politických strán a preto sa koalícia vytvorí málokedy. Konkrétne v 21. storočí, na ktoré sa táto práca sústreďí, sa koalícia vytvorila iba raz, v roku 2010, za vlády Davida Camerona. Daná téma je súčasťou tejto práce práve preto, že na rozdiel od Slovenska, kde sa koalícia vytvára vždy, je to v Spojenom kráľovstve ojedinelé.

Dôvodom, pre ktorý som si vybrala túto tému je, že som študovala dva semestre v Nottinghamu, v Spojenom kráľovstve cez program ERASMUS+. Za obdobie, ktoré som tam strávila som mala možnosť sa oboznámiť nie len s miestnou kultúrou a obyvateľmi, ale

aj s britskou politikou. Dobu, kedy som študovala v Spojenom kráľovstve, t.j. september 2018 až jún 2019, bola kľúčová pri riešení Brexitu. Sledovala som, ako v parlamente premiérka Mayová odpovedala na otázky skeptických poslancov, ako sa hlasovalo o prijatí vyjednaných dohôd s EÚ a ako sa vystupňovalo napätie, ktoré viedlo k rezignácii premiérky.

Na University of Nottingham som mala rôzne politické predmety, kde som skúmala pohľady Spojeného kráľovstva na viaceré politické témy. Dokonca som mala predmet zvaný *British Political History from 1945*, kde som sa učila o britských premiéroch a najdôležitejších udalostiach dvadsiateho storočia v Spojenom kráľovstve. Mala som možnosť vidieť ich pohľad na Suezskú krízu, či referendum o vystúpení Spojeného kráľovstva z Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktorý boli veľmi prínosný. Vyučujúci rozprával o problematike s veľkým nadšením a bolo cítiť sentimenty Spojeného kráľovstva. Už pri tomto predmete som postrehla rozdielnosť politického systému, ktorá ma veľmi zaujala. Ich systém mi prišiel veľmi prehľadný a dobre fungujúci.

Ďalej môj záujem prehĺbili moji britskí spolubývajúci, ktorí čas od času komentovali prebiehajúci Brexit a tak isto aj moji britskí kamaráti. Každý týždeň sa na našich stretnutiach vyjadrovali ku Konzervatívnej a Labouristickej strane a vysvetľovali mi svoje pohľady na súčasnú politickú situáciu. Sama som sa o problematiku preto začala zaujímať a čas od času si kupovať miestne noviny, aby som zistila aj pohľad novinárov. Netrvalo dlho a vedela som si priradiť sympatie novín k politickým stranám. Týmto spôsobom som sa mohla zapojiť do konverzácie a dozvedieť sa viac.

Bola som presvedčená, že keď sa vrátim na Slovensko chcem túto tému rozoberať podrobnejšie a naučiť sa o nej viac. Práve preto som si vybrala tému na bakalársku prácu, ktorá v sebe zahŕňa tieto zaujímavé elementy politického systému, ktorý je dodnes taký tradičný a jedinečný. Daná práca je pre mňa dôležitá aj preto, lebo by som sa politike Spojeného kráľovstva chcela venovať aj po ukončení štúdia, pričom mám v pláne študovať niekoľko rokov v Spojenom kráľovstve, aby som získala lepšiu predstavu o tom, ako ich systém funguje.

Keďže Spojené kráľovstvo patrí k jednej zo siedmich krajín skupiny G7, je členom OECD a jednou z najrozvinutejších krajín sveta, má vo svetovom hospodárstve a politike veľký význam. Považujem preto za dôležité, učiť sa o ich politickom systéme a porozumieť mu lepšie. Kultúra Spojeného kráľovstva ma odjakživa veľmi zaujímala a myslím, že sa od ich politického systému môžeme aj my niečo priučiť.

## 1. Hlasovanie v dolnej snemovni – „Divisions“

Jedným zo špecifik politického systému Spojeného Kráľovstva je práve hlasovanie v snemovniach. Obsah tejto kapitoly sa bude venovať dolnej snemovni, konkrétne špecifickým mechanizmom hlasovania pri druhom čítaní, schvaľovaní dodatkov, či iných zmien. Vzhľadom nato, že sa poslanci fyzicky rozmiestňujú do dvoch predsiení zvaných „lobbies“, sa tento spôsob hlasovania prezýva aj rozdelenia, alebo po anglicky „divisions“. Voľba predsieni do ktorej vstúpia, závisí od toho, či sú rozhodnutí hlasovať za, alebo proti. Avšak je potrebné zdôrazniť, že niektoré otázky zvyknú byť rozhodnuté aj bez potreby rozdelenia. Proces trvá väčšinou medzi dvanástimi až pätnástimi minútami.<sup>1</sup>

V prvom čítaní je návrh zákona prezentovaný bez priestoru na debatu, čisto formálne.<sup>2</sup> V druhom čítaní je návrh zákona predložený pred snemovňu na debatu. Navrhovateľ sa posadí a následne predseda parlamentu, zvaný „Speaker“, formálne pre snemovňu opäť zhrnie, o akej veci sa bude hlasovať. Napríklad povie: „The question is, that the bill be now read a second time“. Toto zhrnutie má význam aj preto, lebo sa rýchlo zopakujú navrhované dodatky. Po skončení diskusie sa prechádza k hlasovaniu. Predseda sa opýta danú otázku opäť a očakáva hlasnú odpoveď od ostatných poslancov vo forme „Aye“, čo vyjadruje súhlas s návrhom zákona alebo „No“ ako nesúhlas. Niekedy sa stáva, že je odpoveď na danú otázku skoro jednomyselná a je počut' len „Aye“ od tzv. vládnych whips. V tom prípade je otázka rozhodnutá okamžite, bez potreby hlasovania. Avšak častokrát sa ozývajú námietky z opozície, alebo od radových poslancov, zvaných „Backbenchers“ a predseda sa môže rozhodnúť podľa toho, ktorú stranu bolo počut' lepšie. To sa nazýva zbieranie názorov, alebo „collecting the voices“. Vtedy povie: „I think the Ayes/Noes have it“. Ak je však stále v snemovni počut' hlasy kričiace „Aye“ alebo „No“, tak predseda rozhodne, že je čas na rozdelenie: „Division. Clear the Lobby“. Pod slovom „lobby“ je tento krát myslená miestnosť Members' Lobby, ktorá sa nachádza pred snemovňou a má byť uvoľnená pre poslancov. Potom zazvoní zvonček, ktorý signalizuje rozdelenie. Väčšinou sa predseda po dvoch minútach opäť overí, či je medzi stranami stále nezhoda tým, že sa opýta tú istú otázku. Následne vymenuje štyroch hovorcov, alebo „tellers“, ktorí sú väčšinou dvaja whips za obe strany.<sup>3</sup> Whips sú vybraní poslanci, alebo členovia hornej snemovne, ktorých si zvolí každá politická strana. Oni dohliadajú na to, aby sa čo najväčší počet poslancov z ich

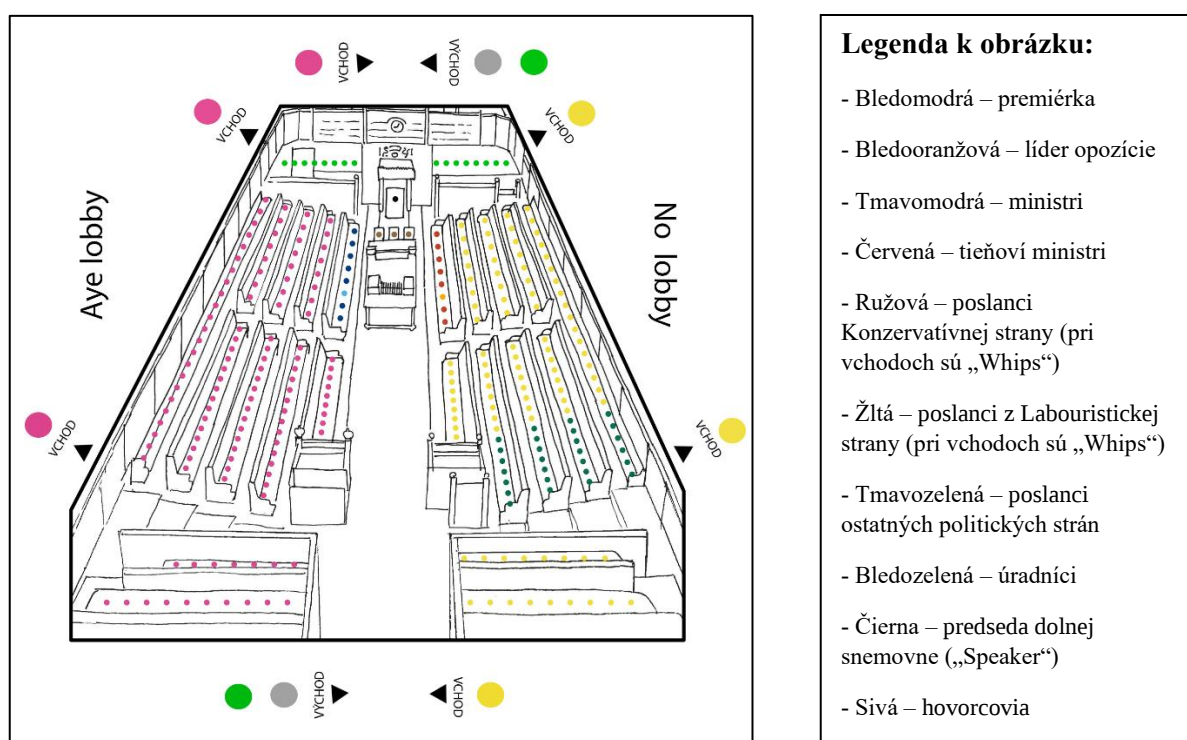
<sup>1</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.161. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>2</sup> GRIFFITHS, Simon. – LEACH, Robert. *British Politics*. 3. vyd. London: Palgrave Macmillan Education, 2018. s.105. ISBN 978-1-137-60300-5.

<sup>3</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.161-162. ISBN 978-0-8153-6964-6.

strany zúčastnil na hlasovaní a aby hlasoval podľa požiadaviek strany.<sup>4</sup> Každý týždeň zvyknú poslancami odosielať informáciu o parlamentných záležitostiach a do akej miery je ich účasť na hlasovaní požadovaná. Keď dostanú tzv. „one-line whip“, tak to znamená, že prítomnosť poslancov je požadovaná, v prípade „two-line whip“ sa ich prítomnosť očakáva a pri „three-line whip“ je ich prítomnosť nevyhnutná. V prípade, že sa poslanci vzopru „three-line whip“, tak ide o hrubé porušenie pravidiel strany. Pri výkone svojej funkcie zvyknú whips poslancov najmä presviedčať a to napríklad ponukou povýšenia, alebo titulmi. Vzbúrenci môžu byť aj potrestaní a najvyššou formou trestu za neposlúchnutie je vylúčenie zo strany. Avšak tento trest sa nezvykne používať často.<sup>5</sup>

Schéma 1 Zasadací poriadok v dolnej snemovni



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa BBC News. *Guide to Parliament: The Commons*. [online]. Dostupné na: [http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk\\_news/politics/6999581.stm#graphic](http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6999581.stm#graphic) [cit. 7-5-2020].

Napríklad, 13. 3. 2019 sa konalo hlasovanie o zablokovaní odchodu z EU bez dohody, kde konzervatívni poslanci dostali za úlohu hlasovať proti. Bol použitý „three-line whip“ ale aj napriek tomu sa štyria ministri, Greg Clark, Amber Rudd, David Gauke, David

<sup>4</sup> UK Parliament. *Whips*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/principal/whips/> [cit. 19-10-2019].

<sup>5</sup> GRIFFITHS, Simon. – LEACH, Robert. *British Politics*. 3. vyd. London: Palgrave Macmillan Education, 2018. s.115. ISBN 978-1-137-60300-5.

Mundell, zdržali hlasovania. Očakávalo sa, že za to odstúpia z funkcie ministrov, ale nakoniec odstúpila ministerka Sarah Newton, ktorá hlasovala za.<sup>6</sup> Hovorcami môžu byť aj akýkoľvek iní poslanci<sup>7</sup> a ich hlasy sa nezapočítavajú do celkového počtu hlasov. Hoci na ich hlasy sa môže prihliadať vtedy, keď sa vyžaduje kvórum.<sup>8</sup> Títo hovorcovia sa postaví k východom z pravej a ľavej predsiene a rátajú poslancov, ktorí z nich vychádzajú.<sup>9</sup> Predsiene sa nazývajú „Aye and No Lobbies“. Na pravej strane od predsedu sa nachádza „Aye lobby“, do ktorej vstupujú poslanci, ktorí súhlasia s návrhom zákona a naľavo vstupujú odporcovia návrhu.<sup>10</sup> Pred vstupom do predsiene zase stoja whips, ktorí sa snažia nabádať členov ich strán, aby volili podľa požiadaviek. Mená poslancov zapisujú úradníci do elektronického tabletu vo vnútri každej predsiene. Po ôsmich minútach sa ozve predseda a požiada vrátnikov, alebo „doorkeepers“, aby zavreli vstup do predsiene, čím zabránia príchodu ďalších poslancov k hlasovaniu. Potom, ako sú všetci zapísaní do tabletov a zrátaní hovorcami, tak sa čísla nadiktujú úradníkovi pri stole. Ten výsledky zapíše a podá ich hovorcovi na víťaznej strane. Hovorcovia sa potom postaví, tvárou v tvár predsedovi, pred stôl na ktorom je tradičné žezlo.<sup>11</sup> Prítomnosť žezla je požadovaná, pretože symbolizuje kráľovskú autoritu. Bez neho sa nesmú schvaľovať zákony a ani snemovňa nemôže zasadať.<sup>12</sup> Napríklad v decembri roku 2018 sa stalo, že nahnevaný poslanec Lloyd Russell-Moyle zo strany Labouristov, počas rokovania parlamentu na protest zobral žezlo z miesta a pokúsil sa s ním odísť zo snemovne. Zastavili ho však a žezlo vrátili na miesto. Poslanec si tým ale vyslúžil vylúčenie zo zbytku zasadania, konajúcich sa v ten deň.<sup>13</sup> Následne hovorca s výsledkami prečíta hlasy: „The Ayes to the right: „ČÍSLO“, the Noes to the left: „ČÍSLO“. Strany „right“ a „left“ naznačujú o ktorú predsieň ide. Úradník zoberie výsledky hovorcovi a prinesie ich predsedovi, ktorý výsledky zopakuje a oznámi víťaznú stranu. Napríklad: „So the Ayes have it, the Ayes have it. Unlock“. Tým dá signál vrátnikovi, aby odomkol dvere do predsiene. Potom sa už snemovňa môže venovať iným veciam. Môže

---

<sup>6</sup> ROBINSON, Martin. *Not going anywhere! Smiling 'gang of four' Remainer rebel ministers arrive for Cabinet meeting after REFUSING to quit after abstaining on key Brexit vote.* [online]. Daily Mail, 2019. Dostupné na: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-6807559/Tally-ho-Remain-rebel-ministers-secret-codeword-stopped-No-Deal-Brexit-FOREVER.html> [cit. 19-10-2019].

<sup>7</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.162. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>8</sup> UK Parliament. *Tellers - Glossary page.* [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/tellers/> [cit. 19-10-2019].

<sup>9</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.162. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>10</sup> UK Parliament. *Aye and No Lobbies (Content and Not Content Lobbies) - Glossary page.* [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/aye-and-no-lobbies/> [cit. 19-10-2019].

<sup>11</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.162. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>12</sup> UK Parliament. *Mace (The) - Glossary page.* [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/mace/> [cit. 19-10-2019].

<sup>13</sup> “Put it back!': Labour MP grabs the mace during parliament” YouTube video, dĺžka videa: 0:54. Guardian News. (10-12-2018). Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=UQiYm9DPnyY>.

nastať aj situácia, kedy je remíza a výsledok je nejasný. Vtedy môže predseda konať podľa precedensu a dať svoj rozhodujúci hlas. Výsledky hlasovania sú vždy zverejnené na stránke Hansard. V niektorých prípadoch sa vyžaduje dosiahnuť dvojtitú väčšinu. Proces je vtedy rovnaký, ale hovorca najprv vyhlási celkový výsledok a až potom oznámi podskupiny. Predseda to zopakuje. V prípade, že sa zúčastnilo menej ako 40 poslancov, pričom menej ako 35 poslancov aj naozaj hlasovalo, tak výsledok nie je platný. Môže sa stať aj to, že je prítomných oveľa viac poslancov, ale hlasovania sa nezúčastnia. Takto sa môžu ľahko zbaviť tzv. *private member's bill*.<sup>14</sup> Tieto návrhy zákonov sú snemovni predstavené poslancami, ktorí nie sú ministri. Málo ktoré, z týchto návrhov sa aj stanú zákonom, ale môžu tým aspoň prilákať pozornosť na danú tému.<sup>15</sup>

## 1.1. Vývoj hlasovania

Z historického hľadiska sa spôsob hlasovania vyvíjal určitým spôsobom. Odjakživa bolo jednou z predsedových funkcií posudzovať, aké je stanovisko snemovne (napríklad: „I think the Ayes have it“) a prechádzalo sa na hlasovanie len v prípade, že niekto toto stanovisko spochybnil. Zo začiatku sa však neprechádzalo do rôznych predsiení, ale hlasovalo sa pravdepodobne priamo z miest sedenia, kde poslancov potom aj spočítali. Neskôr, roku 1690, bol proces opísaný tak, že nesúhlasná strana ostala na mieste, keďže im aktuálny stav vyhovoval, ale druhá strana odišla zo svojho miesta, aby tým vyjadrila svoj záujem o zmenu súčasného zákona. Následne ich zráтали. Pravdepodobne nápad na hlasovanie v predsieniach vznikol vďaka existencii „ante-chapel“ ku kaplnke Sv. Stephena.<sup>16</sup> Táto kaplnka bola súčasťou Westminsterského paláca a v polovici šestnásteho storočia sa v nej schádzali poslanci.<sup>17</sup> Nebolo to však praktické kvôli jej malej veľkosti. Zhorela v roku 1834. Pojem „division“ sa používal ešte v čase existencie tejto kaplnky. Rozdiel bol taký, že vtedy poslanci, ktorí boli za schválenie zákona, opúšťali snemovňu a až pri návrate ich spočítali.<sup>18</sup> Neskôr bola vydaná správa: „The Report of the Select Committee on Divisions of Session 1835“, kde bolo odporučené delenie do dvoch predsiení. Ďalej tam bolo navrhnuté

---

<sup>14</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.162-163. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>15</sup> UK Parliament. *Private Members' bills*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/private-members/> [cit. 19-10-2019].

<sup>16</sup> *Divisions: Factsheet P9 Procedure Series*. [online]. House of Commons Information Office. August 2010. č.P9, ed.3.4. s.2. ISSN 0144-4689. Dostupné na: [https://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/p09.pdf?fbclid=IwAR3SJNussux47Pj3gDEo58h3zvLr5kIaQY\\_rsef\\_21Ohl-8zDXBjU4NMkMw](https://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/p09.pdf?fbclid=IwAR3SJNussux47Pj3gDEo58h3zvLr5kIaQY_rsef_21Ohl-8zDXBjU4NMkMw) [cit. 19-10-2019].

<sup>17</sup> UK Parliament. *St Stephen's Chapel*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/palace/ststephenschapel/> [cit. 19-10-2019].

<sup>18</sup> UK Parliament. *Parliament at St Stephens*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/palace/ststephenschapel/ststephensthehouseofcommons/parliament-at-st-stephens/> [cit. 19-10-2019].

menovanie štyroch úradníkov a štyroch hovorcov, z ktorých dvaja mali čakať pri vstupe do predsieni. Potom to, aby sa na príkaz predsedu dvere otvárali, aby úradníci zaznamenávali mená poslancov a aby hovorcovia poslancov pri východe z predsieni rátali a výsledky oznamovali. Nakoniec, aby hovorcovia doniesli výsledky ku stolu. Tieto návrhy boli prijaté po rekonštrukcii kaplnky. Okrem rekonštrukcie sa postavili dve predsienie, ktoré sa nachádzali hneď vedľa snemovne. Tá na predsedovej ľavici sa stala „No lobby“ a tá na pravici „Aye lobby“, avšak oficiálne ich prezývali západná a východná predsieň. Tieto predsienie boli nanovo rekonštruované po Druhej svetovej vojne a ich veľkosť bola zväčšená. Dostávali k tomu arkierové okná, ktoré umožnili, aby sa tam pridali písacie stoly. Jednou zo zaujímavostí je, že pred približne 200 rokmi nahradili slovíčko „Yea“ slovíčkom „Aye“. Zapísali ho ale až okolo 70 roku dvadsiateho storočia.<sup>19</sup>

## 1.2. Elektronické hlasovanie

V dnešnej dobre plnej technológii sa úvahám o zmene nevyhol ani Britský parlament. Začala sa zvažovať možnosť elektronického hlasovania, keďže by to mohlo pomôcť ušetriť čas. Existuje však veľa argumentov proti. Napríklad elektronické hlasovanie na diaľku nemusí byť pozitívne vnímané verejnosťou. Ide najmä o to, že by sa poslanci vyhli chodeniu do snemovne čo i len hlasovať o dôležitých otázkach. Okrem iného, v prípade, že by sa hlasovalo elektronicky v parlamente, tak by museli byť hlasovacie stanice, alebo „voting stations“, aj mimo snemovne. Je to tak práve preto, lebo v dolnej snemovni nemajú poslanci svoje vyhradené miesta a je viac poslancov, než miest na sedenie. Vďaka tomu je veľká časť poslancov nútená ostať stáť. Takže poslanci by tak či onak museli stáť v rade na hlasovacie stanice a veľa času by tým neušetrili. Z bezpečnostného hľadiska hrozí nebezpečenstvo podvodu, pretože sa nedá zaručiť, že by hlasoval len poslanec, ktorý je na to oprávnený. Bolo by potrebné nainštalovať určitý systém na identifikáciu, ako napríklad otlaky dlane a podobne. A keďže parlament niekedy rozhoduje o veľmi dôležitých otázkach, ako napríklad o vojenských zásahoch, tak je hlasovanie nadmieru podstatné.

Aj keby sa našiel spôsob, akým by malo elektronické hlasovanie úspech, tak to nemusí byť také efektívne, ako systém ktorý sa používa dnes. Hlasovanie totiž zhromažďuje poslancov aspoň na pár minút v jednej miestnosti, vďaka čomu môžu zháňať podporu pre

---

<sup>19</sup> Divisions: Factsheet P9 Procedure Series. [online]. House of Commons Information Office. August 2010. č.P9, ed.3.4. s.2-3. ISSN 0144-4689. Dostupné na: [https://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/p09.pdf?fbclid=IwAR3SJNussux47Pj3gDEo58h3zvLr5kIaQY\\_rsef\\_21Ohl-8zDXBjU4NMkMw](https://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/p09.pdf?fbclid=IwAR3SJNussux47Pj3gDEo58h3zvLr5kIaQY_rsef_21Ohl-8zDXBjU4NMkMw) [cit. 19-10-2019].

svoj návrh. Veľa poslancov tak dostane možnosť sa stretnúť aj s ministrami, ktorých za normálnych okolností toľko nevidia.<sup>20</sup>

### 1.3. Príklad na hlasovanie v dolnej snemovni

Ako príklad uvádzam, ako prebiehalo tretie hlasovanie o Mayovej návrhu dohody o odchode Spojeného kráľovstva z Európskej Únie. Hlasovanie sa konalo 23. 3. 2019. Proces sa začal, keď predseda Dolnej snemovne John Bercow vstal z kresla a povedal: „Order! The question is as on the order paper. As many as are of that opinion say Aye...“ Z lavíc poslancov, ktorí súhlasia sa ozvalo hlasné „Aye“. Predseda potom pokračoval: „of the contrary No.“ Nato sa ozval hlasný nesúhlas „No“ zo strany poslancov, ktorí nesúhlasia.<sup>21</sup> Takzvaný „Order paper“ je dokument, v ktorom je napísaný program daného dňa v dolnej snemovni, pričom prvá stránka obsahuje zhrnutie. Avšak môžu prebehnúť aj určité zmeny, ktoré tam nie je čas zaznamenať, ako napríklad naliehavé otázky, vyhlásenia od poslancov a núdzové debaty.<sup>22</sup> Potom, ako poslanci vyjadrili svoje názory, sa ozval opäť predseda: „Division! Clear the lobby!“ V dôsledku toho sa posadil a poslanci postupne začali vstávať z miest, rozprávať sa a vychádzať zo snemovne. O dve minúty sa predseda Bercow znova postavil a zopakoval otázku: „Order! The question is as on the order paper. As many as are of that opinion say Aye...“ Nato sa z lavíc ozvalo opäť „Aye“, ale menej zreteľné, keďže veľká časť poslancov už opustila snemovňu, aby hlasovala v príslušných predsieniach. Pokračoval: „of the contrary No.“ Odpoveď „No“ sa ozvala. Následne predseda menoval poslancov, ktorí budú vystupovať ako hovorcovia: „Tellers for the Ayes: Andrew Stephenson and Craig Whittaker. Tellers for the Noes: Thangam Debbonaire and Nic Dakin.“ Poslanci Stephenson a Whittaker sú členmi Konzervatívnej strany, zatiaľ čo poslanci Debbonairová a Dakin sú zo strany Labouristov. Následne odídu zo snemovne, aby sa postavili k predsieniam a ráťali poslancov. Postupne sa poslanci vracali naspäť potom, čo sa ich hlasy zaznamenali. A približne o šesť minút opäť vstal predseda Bercow a povedal: „Lock the doors!“ Týmto požiadal, aby sa zamkli dvere do predsiení. Poslanci si už postupne sadali a v priebehu piatich minút prišli pred predsedu aj hovorcovia, ktorí zastali pred stolom so žezlom. Predseda ešte raz povie: „Order! Order!“ a pokloní sa. V dôsledku toho sa

<sup>20</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.163. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>21</sup> *MPs debate Theresa May's Brexit withdrawal agreement ahead of vote – watch live.* YouTube video, dĺžka videa: 5:02:40. Guardian News. (29-3-2019). Dostupné na: [https://www.youtube.com/watch?v=owLoMSh\\_\\_nE](https://www.youtube.com/watch?v=owLoMSh__nE). použitá časť: 4:35:52 – 4:52:03.

<sup>22</sup> Beta.parliament.uk. *Order Paper - UK Parliament*. [online]. Dostupné na: <https://beta.parliament.uk/collections/Z2ohs868> [cit. 19-10-2019].

poklonili aj hovorcovia a naraz urobili všetci štyria krok dopredu. Opäť sa poklonili a poslankyňa Debbonairová prečítala papier s hlasmi: „The Ayes to the right 286, the Noes to the left 344.“ Následne dokument podala úradníkovi, ktorý ho odniesol predsedovi. Predseda zopakoval výsledok: „The Ayes to the right 286, the Noes to the left 344. So the Noes have it, the Noes have it. Unlock!“ Týmto spôsobom oznámil, že keďže hlasov proti vyjednávanej dohode s Európskou úniou je viac, než hlasov za, tak dohoda nebola prijatá. Slovom „Unlock“ naznačil, že sa môžu odomknúť dvere od predsieni. Hovorcovia sa ešte posledný krát uklonili a vrátili sa si sadnúť. Potom už program snemovne pokračoval komentárom premiérky Theresy Mayovej.<sup>23</sup>

---

<sup>23</sup> “MPs debate Theresa May’s Brexit withdrawal agreement ahead of vote – watch live.” YouTube video, dĺžka videa: 5:02:40. Guardian News. (29-3-2019). Dostupné na: [https://www.youtube.com/watch?v=owLoMSh\\_\\_nE](https://www.youtube.com/watch?v=owLoMSh__nE). použitá časť: 4:35:52 – 4:52:03.

## 2. Oslabovanie moci panovníka a presun právomocí na vládu a parlament

### 2.1. Historický kontext

Británia je jednou z mála monarchií, ktoré dodnes pretrvávajú na území Európy. V minulosti sa v Spojenom kráľovstve vystriedalo mnoho rôznych panovníkov. Po rímskej správe nasledovala anglosaská, potom normandská. Ešte za čias vlády Normandov, panovník Henrych I. zaistil, aby bola štátu podriadená justícia a zaviedol finančnú komoru, ktorá mala spravovať financie. Dostala meno „exchequer“, ktoré sa dnes používa pri označení ministra financií, t.j. Chancellor of the Exchequer. Základy pre vznik parlamentu sa tiež začali objavovať už v tomto období. Nájomníci pôdy totiž tvorili kráľovskú radu, ktorá sa schádzala niekoľko krát do roka. Za čias panovníka Jána Bezzemka, ktorý bol známy stanovením veľmi vysokých daní a stratou množstva pevninských dŕžav, sa v Británii roku 1215 podpísal jeden z najvýznamnejších dokumentov: Magna charta libertatum. Vďaka tomuto dokumentu už panovník nemohol svojvoľne stanovovať dane. Monarcha sa tiež zriekol časti svojej moci v prospech šľachty, ktorej zhromaždenia boli oficiálne potvrdené ako inštitúcia.<sup>24</sup> Baróni dostali právo na to, aby radili kráľovi na zhromaždeniach tzv. Veľkej rady, alebo The Great Council.<sup>25</sup> Táto Veľká rada vytvorila základ pre dnešnú snemovňu lordov.<sup>26</sup> Po prvý krát bola Veľká rada označená za parlament už v roku 1236. Ešte v trinástom storočí sa začali konať zasadnutia parlamentu, na ktorých sa zúčastňovali nielen reprezentanti grófstiev, ale aj miest a biskupi. V štrnástom storočí začalo platiť, že parlament musí schvaľovať všetky dane.<sup>27</sup> Až do čias Henrycha VIII bol na čele cirkvi pápež a obmedzoval tak panovníkovi moc. Henrychova túžba o oslobodenie spod vplyvu pápeža a túžba znova sa oženiť tak spôsobila vytvorenie Anglikánskej cirkvi, na ktorej čele je sám panovník.

V sedemnástom storočí, počas vlády rodu Stuartovcov sa na území Británie konalo niekoľko občianskych vojen, kvôli rozporu kráľa a parlamentu. Hovorilo sa totiž, že kráľ Karol I. sa spolčoval s pápežom, španielmi a írskymi katolíkmi. Krajina sa teda rozdelila na dva tábory: ten ktorý podporoval kráľa a ten ktorý podporoval parlament. Tieto vojny mali

---

<sup>24</sup> ROVNÁ, Lenka. *Kto vládne Británii?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (slon), 2004. s.23-24. ISBN 80-86429-27-X.

<sup>25</sup> UK Parliament. *Magna Carta (1215) to Henry IV (1399)*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/originsofparliament/birthofparliament/keydates/1215to1399/> [cit. 9-11-2019].

<sup>26</sup> UK Parliament. *Anglo-Saxon origins*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/originsofparliament/birthofparliament/overview/origins/> [cit. 9-11-2019].

<sup>27</sup> UK Parliament. *Magna Carta (1215) to Henry IV (1399)*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/originsofparliament/birthofparliament/keydates/1215to1399/> [cit. 9-11-2019].

za následok, že sa Anglicko stalo na jedenásť rokov republikou (medzi rokmi 1649-1660). Revolúcia, ktorá sa udiala v roku 1688 spôsobila, že moc panovníka sa znova oslabila a šľachta bola posilnená s tým, že dostala väčšiu slobodu v spravovaní svojich grófstiev. Týmto spôsobom sa Británia priblížila ku konštitučnej monarchii<sup>28</sup> a väčšina právomocí, týkajúcich sa legislatívy prešli na parlament.<sup>29</sup>

V roku 1689 bola vydaná Listina práv, ktorá ustanovila nemožnosť panovníka vyberať dane bez súhlasu parlamentu, slobodné voľby, pravidelné zasadnutia parlamentu, slobodu prejavu v parlamente, oslobodenie od vládných zásahov, petičné právo a podobne. Veľa z princípov tejto Listiny práv ovplyvnilo aj iné dokumenty o ľudských právach a sú v platnosti aj dnes.<sup>30</sup> V roku 1701 parlament schválil tzv. Act of Settlement, kde určil, že panovníkom môže byť len protestant.<sup>31</sup> Za vlády kráľa Juraja I bola zavedená zodpovednosť ministra za každodenný chod vlády.<sup>32</sup>

V období kráľovnej Viktórie sa roku 1838 obmedzila moc panovníka ešte viac. Panovník už nemohol zasahovať do činnosti vlády.<sup>33</sup> Postupne sa právo voliť začalo dostávať smerom k občanom. Najprv v podobe Druhej reformnej listiny (1867), kedy dostali právo voliť bohatší robotníci v mestách, a potom v podobe Tretej reformnej listiny (1884), kedy dostali hlasovacie právo aj poľnohospodári. Čo sa týka širšej verejnosti, právo voliť dostala v roku 1918 aj jedna tretina mužov a ženy nad 30 rokov. Všetkým ženám sa naskytlo právo voliť až v roku 1928.<sup>34</sup>

V roku 1936 nastala kríza, pretože panovník Eduard VIII sa chvíľu po svojom nástupe na trón rozhodol oženiť s rozvedenou Američankou Wallis Simpsonovou. Keďže Britský panovník je hlavou Anglikánskej cirkvi, manželstvo s rozvedenou ženou by spôsobilo veľkú kontroverziu. Vtedajší premiér Stanley Baldwin s podporou svojho kabinetu a opozičného lídra, Eduardovi povedal, aby sa rozhodol medzi pani Simpsonovou

---

<sup>28</sup> ROVNÁ, Lenka. *Kto vládne Británii?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (slon), 2004. s.25-26. ISBN 80-86429-27-X.

<sup>29</sup> LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.66. ISBN 1-84113-666-2.

<sup>30</sup> UK Parliament. *Bill of Rights 1689*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/parliamentaryauthority/revolution/collections1/collections-glorious-revolution/billofrights/> [cit. 9-11-2019].

<sup>31</sup> ROVNÁ, Lenka. *Kto vládne Británii?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (slon), 2004. s.62. ISBN 80-86429-27-X.

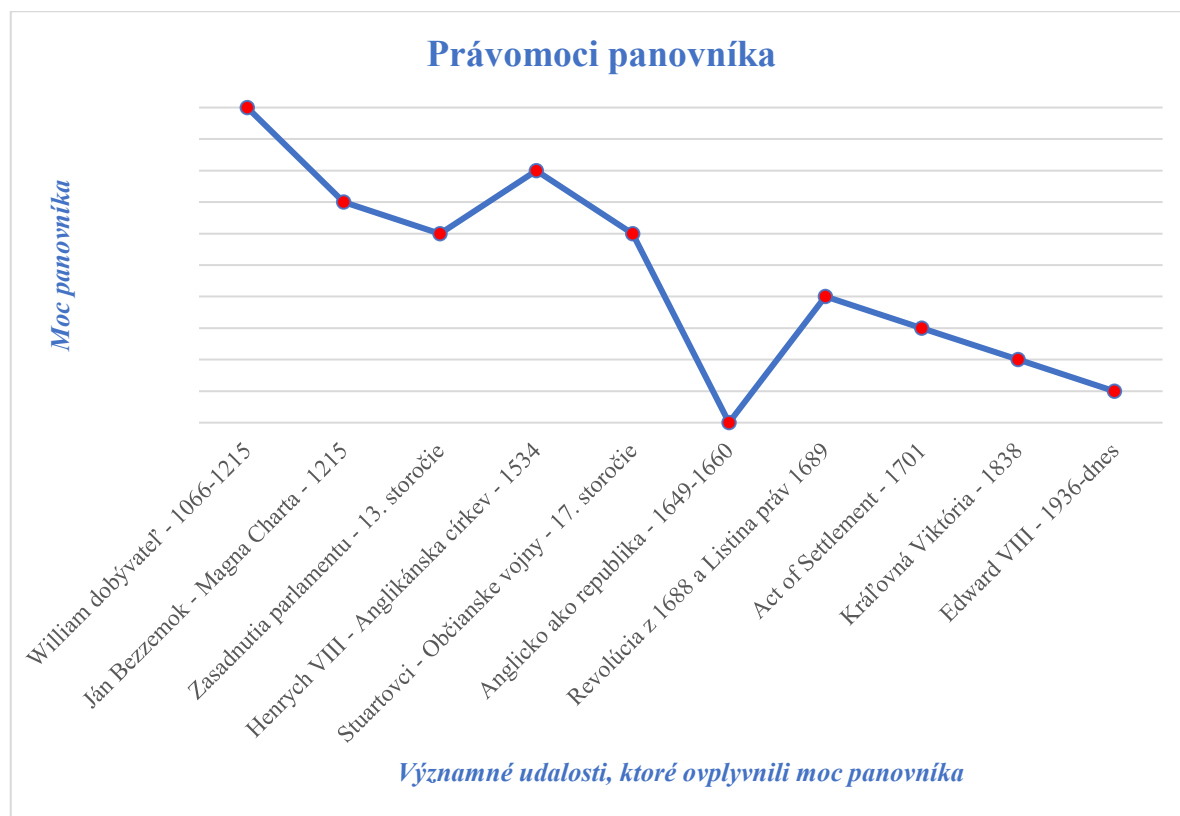
<sup>32</sup> LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.66. ISBN 1-84113-666-2.

<sup>33</sup> ROVNÁ, Lenka. *Kto vládne Británii?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (slon), 2004. s.62. ISBN 80-86429-27-X.

<sup>34</sup> ROVNÁ, Lenka. *Kto vládne Británii?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (slon), 2004. s.27. ISBN 80-86429-27-X.

a trónom. Zaľúbený panovník nemal na výber a rozhodol sa abdikovať. Vďaka tomu nastúpil na trón jeho brat Juraj VI, otec Alžbety II. Práve na tomto príklade sa ukázalo, že moc panovníka už nie je takou, aká bývala a prevažne začala dominovať autorita parlamentu a vlády.<sup>35</sup>

Graf 1 Vývoj právomocí britského panovníka



Zdroj: Vlastné spracovanie

## 2.2. Sila monarchie v dnešnej dobe

Monarchia hrá i dnes v životoch mladších a starších Britov dôležitú rolu. Panovník reprezentuje hlavu štátu, ktorej titul je dedičný a ktorá sa objavuje na národnej a medzinárodnej scéne, kde pripomína dávne časy slávy Britského impéria.<sup>36</sup> Pojmy ako „Her Majesty’s government” alebo „Her Majesty’s loyal opposition” sa dodnes používajú, hoci reálna moc kráľovnej Alžbety postupne ochabuje. V dnešnej dobe je dovolené rozvedeným, aby sa zúčastňovali kráľovských udalostí, a dáva rytierske tituly aj tým, ktorí sa vyhýbali plateniu daní. Jedným z najznámejších ocenení udeľovaných panovníkom sú

<sup>35</sup> LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.66. ISBN 1-84113-666-2.

<sup>36</sup> LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.65. ISBN 1-84113-666-2.

takzvané „Honours” a hoci ocenenia udeľuje kráľovná, kandidátov zo zoznamu neurčuje. Takejto pocty sa často dostalo významným osobnostiam, či politikom, alebo novinárom. Kráľovná je v súčasnosti časťou verejnosti vnímaná skôr ako turistická atrakcia. Počas vlády Alžbety II rástol záujem médií o jej búrlivý rodinný život a o rozvody v kráľovskej rodine. Kráľovná si často nechávala svoje názory pre seba a neposkytovala žiadne rozhovory, ale s veľkým množstvom jej životných príhod sa verejnosť vedela stotožniť. Mediálne krytie rodinného života britskej monarchie napomáha k jej obľube medzi obyvateľstvom a nepochybne aj vďaka médiám kráľovská koruna prežíva dodnes.

Republikánske hnutia sa v Británii objavovali už dlhšiu dobu, avšak stále majú slabú pozíciu a existujú mnohé argumenty proti potenciálnemu zavedeniu prezidenta. Napríklad, vznikli obavy, či niekto môže byť naozaj taký nestranný a diplomatický ako britský monarcha. Alebo či prezidentstvo nebude drahšie ako monarchia.<sup>37</sup>

### 2.3. Konštitučná monarchia

V Spojenom kráľovstve, tak ako aj v iných demokratických krajinách, existuje delba moci na: zákonodarnú moc, výkonnú moc a súdnu moc. Monarcha kedysi vykonával všetky tieto moci, avšak dnes v podmienkach konštitučnej monarchie panovník „panuje, ale nevládne“. Súčasná kráľovná Alžbeta II má dnes veľmi malú politickú moc. Experti sa zhodli na tom, že do formovania novej vlády sa kráľovná nemá osobne zapájať. Musí počkať, kým sa politické strany dohodnú a premiér rezignuje, a až potom môže „požiadať nového premiéra, aby sformoval vládu“. Kráľovná má právo radiť, alebo varovať. Premiér navštevuje monarchu pravidelne. Napríklad Alžbeta za svoju vládu vystriedala už štrnásť premiérov. Veľká časť bývalých právomocí panovníka bola presunutá na rolu premiéra, ako napríklad deklarovať vojny, dojednávať zmluvy alebo rozpustiť parlament.<sup>38</sup>

Čo sa týka kráľovskej výsady, alebo tzv. „The Royal Prerogative“, ktorá patrila zo začiatku panovníkovi, tak tá je dnes v moci premiéra a vlády. Stále je však vykonávaná v mene panovníka a môže sa týkať otázok zahraničných vecí, národnej bezpečnosti, uzatvárania a ratifikovania zmlúv, alebo ochrany kráľovstva. Dnes je využívaná najmä premiérom. Briti dokonca často označujú svoju vládu pojmom Koruna, t.j. „The Crown“. Existujú dva typy výsad: osobné výsady patriace panovníkovi a politické výsady, používané

---

<sup>37</sup> SAMPSON, Anthony. *Who runs this place?* London: John Murray, 2005. s.32-42. ISBN 0-7195-6566-9.

<sup>38</sup> GRIFFITHS, Simon. – LEACH, Robert. *British Politics*. 3. vyd. London: Palgrave Macmillan Education, 2018. s.85-86. ISBN 978-1-137-60300-5.

vládou. Avšak parlament má právomoc tieto výsady obmedziť, najmä ak ide o konflikt medzi výsadou a zákonom. Vláda musí rešpektovať a konať v súlade so zákonom, ktorý bol prijatý a kým je v platnosti. Ak ide o konflikt medzi výsadou a zákonom, tak zákon je nadradený. Ale existujú aj situácie, kedy fungujú výsady paralelné so zákonmi. Napríklad v prípade rozhodnutí týkajúcich sa uzatvárania dohôd, obrany kráľovstva, rozpustenia parlamentu, menovania ministrov či udeľovania milosti, alebo vyznamenaní.<sup>39</sup>

Panovník má na starosti určité dôležité funkcie. Jednu z nich vykonáva počas formovania novej vlády. Keď si občania zvolia nového premiéra, tak monarcha ho vyzve, aby sformoval vládu. Verdikt občanov by mal bez ohľadu na svoj osobný názor prijať. Dôležité však je, aby mala zvolená strana väčšinu v parlamente a to z dôvodu ľahšieho prijímania novej legislatívy. Väčšinou je k dispozícii jasný víťaz, ale existujú aj výnimky. Panovník dohliada nato, aby bola sformovaná fungujúca vláda. Požiada preto lídra tej strany, ktorá má najväčšiu šancu to zaistiť. Po februárových voľbách v roku 1974 nebola zvolená strana s jasnou väčšinou. Vzhľadom nato, že líder Konzervatívnej strany a výherca volieb Edward Heath nebol schopný dosiahnuť dohodu s Liberálmi a získať tak potrebný počet kresiel, kráľovná Alžbeta II bola nútená pozvať Harolda Wilsona, lídra Labouristickej strany, aby sformoval vládu. Labouristov vtedy volilo menej ľudí, ale napriek tomu získali o niečo viac kresiel ako Konzervatívna strana. Wilson tak musel viesť menšinovú vládu, čo vyústilo do predčasných volieb o šesť mesiacov neskôr. V minulosti mal panovník aj ďalšiu zaujímavú funkciu, a to menovanie lídra Konzervatívnej strany. Do roku 1965 totiž monarcha mohol vybrať nasledovníka, keď bol Konzervatívny premiér nútený odísť z funkcie predčasne. Príkladom môže byť rok 1956, kedy rezignoval premiér Anthony Eden a 1963 pri odstúpení Harolda Macmillana.<sup>40</sup>

Ďalšou z právomocí panovníka je rozpustenie parlamentu. V momente, keď sa premiér rozhodne zvolať voľby a parlament termín odsúhlasí, musí monarcha na základe konvencie a rady premiéra rozpustiť parlament. Túto moc panovník vykonáva v súčinnosti so súhlasom premiéra. V minulosti ale nastali aj situácie, kedy panovník termín konania volieb neprijal. Napríklad už v spomínaných voľbách z roku 1974, keď žiadna zo strán

---

<sup>39</sup> LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.65-73. ISBN 1-84113-666-2.

<sup>40</sup> Id.

nemala väčšinu v parlamente. Kráľovná odmietla požiadavku rozpustiť parlament kým nedostanú iní predsedovia strany šancu sformovať vládu.<sup>41</sup>

Čo sa týka otázky menovania ministrov, aj keď táto právomoc dodnes patrí panovníkovi, premiér vyberá konkrétne mená a monarcha by sa k tomu nemal vyjadrovať. Avšak v osemnástom a devätnástom storočí mal panovník možnosť aj nesúhlasiť. Napríklad kráľ George VI vraj vyjadril isté výhrady voči Churchillovému rozhodnutiu menovať Lorda Beaverbrooka za ministra, ale premiérovo slovo malo prednosť.<sup>42</sup>

Ďalšou právomocou panovníka je udeľovať pocty (honours), ale v dnešnej dobe sa väčšina ľudí dostane k takémuto vyznamenaniu na radu premiéra. Napríklad udelenie titulu páira, rytierstva, výber biskupov a arcibiskupov, či vysokých sudcov.<sup>43</sup>

Ani legislatívny proces sa nezaobíde bez kráľovského zásahu. Keď návrh zákona prejde štádiami v parlamente, tak na to, aby sa z neho stal zákon, sa vyžaduje kráľovský súhlas (Royal Assent). Je zvykom, že panovník neodmieta legislatívu, lebo keby tak učinil, dopustil by sa protiústavného správania. Posledný krát, kedy sa panovník vzoprel vyjadriť súhlas s návrhom zákona, bolo v roku 1708 za vlády kráľovnej Anne.<sup>44</sup>

Kráľovná by mala konať na radu ministrov, avšak táto rada by mala byť jednoznačná. Napríklad, každý rok sa vo Westminsteri koná slávnostné otvorenie parlamentu, kde panovník číta svoju reč, napísanú vládou. Aj keď sa kráľovná nemôže zapájať do pravidelných záležitostí vlády, každý týždeň ju na spoločnom stretnutí premiér informuje o vládnej politike a má prístup k utajeným informáciám. Na týchto stretnutiach môže kráľovná vyjadriť svoj názor alebo premiérovi poradiť, hoci ministerský predseda nemusí jej rady brať do úvahy. Na verejnosti musí panovník vystupovať ako nestranná osoba.<sup>45</sup>

V rámci tradícií je monarcha tiež hlavou ozbrojených síl. Reálnu silu však nemá, lebo od podpísania Bill of Rights v roku 1689, vyhlásenie vojny, či iné vojenské aktivity, podliehajú súhlasu parlamentu.<sup>46</sup>

Najznámejšou funkciou panovníka je samozrejme to, že je hlavou štátu. To znamená, že reprezentuje Spojené Kráľovstvo na medzinárodnej scéne, navštevuje cudzie krajiny

---

<sup>41</sup> Id.

<sup>42</sup> Id.

<sup>43</sup> Id.

<sup>44</sup> Id.

<sup>45</sup> Id.

<sup>46</sup> Id.

a usporadúva rôzne domáce podujatia.<sup>47</sup> Napríklad, kráľovná Alžbeta II zavítala na dvojdnú návštevu Slovenska v roku 2008.<sup>48</sup>

Monarcha je aj hlavou Commonwealthu, ktorý sa skladá z množstva bývalých britských kolónií a britská kráľovná tam má symbolickú funkciu.<sup>49</sup> Súčasťou tejto role je aj návšteva štátov Commonwealthu a kráľovná Alžbeta za svoj život navštívila úplne všetky. Výnimkou sú Kamerun a Rwanda, ktoré sa ku Commonwealthu pripojili neskôr. Taktiež je v kontakte s generálnou tajomníčkou a sekretariátom Commonwealthu, aby sa informovala o vývoji v členských krajinách. Kráľovná sa pravidelne stretáva s hlavami štátov Commonwealthu a každý rok sa organizujú oslavy dňa Commonwealthu v Londýne, kde je prítomný aj panovník.<sup>50</sup>

---

<sup>47</sup> Id.

<sup>48</sup> *Britská kráľovná po dvojdnovej návšteve odcestovala zo Slovenska*. [online]. Pravda, 2008. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/159344-britska-kralovna-po-dvojdnovej-navsteve-odcestovala-zo-slovenska/> [cit. 4-12-2019].

<sup>49</sup> LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.73. ISBN 1-84113-666-2.

<sup>50</sup> The Royal Family. *The Commonwealth, The Queen's role*. [online]. Dostupné na: <https://www.royal.uk/commonwealth> [cit. 20-12-2019].

### 3. Vytváranie koalícií v 21. storočí

#### 3.1. Volebný systém v Spojenom Kráľovstve

Volebný systém v Spojenom kráľovstve sa líši od slovenského. Využíva väčšinový volebný systém, ktorý sa vyznačuje voľbou jedného poslanca za každý volebný obvod. Kandidát do parlamentu, ktorý vo svojom obvode získa najviac hlasov vyhrá kreslo v dolnej snemovni na najbližšie volebné obdobie. Tento systém sa používa aj v iných krajinách ako napr. India či Kanada, avšak nevyskytuje sa v inom európskom štáte. Vo všeobecnosti sa za dve hlavné politické strany v posledných rokoch považujú Konzervatívci a Labouristi, ktorí vo voľbách dostávajú najväčší počet hlasov. Od tohto volebného systému sa očakáva, že voličom poskytne jednoduchý a zrozumiteľný spôsob voľby, široké rozpätie kandidátov, rovnocennosť každého hlasu, efektívnu reprezentáciu obvodu, pohlavia, náboženstva či etnika a parlament napomáhajúci stabilite vlády.

Avšak tento systém má aj určité nevýhody. Jednou z najvýraznejších je práve disproporcia hlasov a vyhratých kresiel. Napríklad, v roku 1951 dostali Labouristi o 200 000 hlasov viac ako Konzervatívci, ale napriek tomu dostali Konzervatívci viac kresiel a zostavili vládu. To isté sa stalo aj vo februári 1974, ale v prípade Labouristov. Ďalšou nevýhodou je, že menšie strany nemajú možnosť dostať veľa kresiel v parlamente. Problémom je, že ich podpora je často rozptýlená po celej krajine a tým pádom nemajú možnosť zhromaždiť hlasy na získanie kresla. Napríklad, v 1983 získali Labouristi 27,6% hlasov a dostali 209 kresiel, zatiaľ čo Liberal-SDP skončili s 25,4% hlasov a bolo im pridelených len 23 kresiel. Okrem toho, hlasy za neúspešných kandidátov sa dajú považovať za zbytočne vyhodené, keďže neprispeli k zvoleniu žiadneho poslanca.

Ďalším nedostatkom je, že keďže sa niektoré kreslá považujú za isté (tzv. „safe seats“), lebo v predošlých voľbách daná strana vyhrala s vysokou väčšinou, tak voliči v danom obvode sa často neobťažujú ísť hlasovať. Asi najvýraznejším problémom je, že niektorí voliči hlasujú pre stranu, ktorú sami nepodporujú len zo strachu, aby nevyhrala tá druhá.<sup>51</sup> Napríklad, niektorí voliči by mohli preferovať politický program Liberálnych demokratov, ale keďže v ich obvode voliči hlasujú najviac za Labouristov a Konzervatívcov, tak sa môžu rozhodnúť hlasovať napríklad za Labouristov a to len preto, aby nevyhrali

---

<sup>51</sup> GRIFFITHS, Simon. – LEACH, Robert. *British Politics*. 3. vyd. London: Palgrave Macmillan Education, 2018. s.267-269. ISBN 978-1-137-60300-5.

Konzervatívci. Alebo sympatizanti pravicovej strany UKIP často hlasujú pre Konzervatívco, lebo sú na viac pravicovej časti spektra ako Labouristi.

### 3.2. Vznik koalície v Spojenom kráľovstve

Koalície sa v Britskej politike objavujú veľmi zriedkavo. Zvyčajne totiž vyhrá jedna strana väčšinu kresiel. Väčšina sa počíta tak, že od kresiel víťaznej strany sa odčítajú všetky ostatné kreslá, t.j. opozičnej strany, ostatných zvolených strán a nezávislých poslancov. Kreslo predsedu parlamentu sa nepočíta pri rátaní väčšiny, ale kreslá poslancov, ktorí odmietli prevziať svoj mandát a svoje kreslá v parlamente nevyužívajú (ako poslanci zo strany Sinn Féin), sú započítané.<sup>52</sup> Nato aby vznikla koalícia, je potreba, aby bol výsledkom volieb tzv. „zavesený parlament“ alebo „hung parliament“. Ide o situáciu, kedy žiadna politická strana nezíska väčšinu v dolnej snemovni. Vtedy dostane ako prvý šancu vytvoriť vládu premiér, ktorý bol pri moci ešte pred voľbami. Premiér má viaceré možnosti. Buď môže začať vyjednávať s ďalšou politickou stranou, či stranami, aby vytvorili koalíciu, alebo sa môže rozhodnúť vládnuť s menšinou kresiel v dolnej snemovni. Treťou alternatívou je, že premiér sa rozhodne rezignovať. Väčšinou sa tak stane po neúspešnej snahe vytvoriť koalíciu. Následne by pozval lídra opozičnej strany, aby zostavil vládu buď ako menšinová strana, alebo cez vytvorenie koalície. Spravidla, ako prvá dostane možnosť zostaviť vládu strana, ktorá má najviac kresiel, lebo má najväčšiu šancu dosiahnuť väčšinu. Táto väčšina je dôležitá najmä pri hlasovaní o dôvere a zásobovaní, a môže byť dosiahnutá buď jednou stranou, alebo v spolupráci s inými stranami.<sup>53</sup> Veľa krát sa predpokladalo, že vzniknú koalície a niektoré strany ich dokonca aj uprednostňovali, ale málo krát sa ich aj podarilo vytvoriť.

V dvadsiatom storočí koalície existovali dokopy 21 rokov, ale nevznikli z nutnosti. Totiž 18 z 21 rokov mohla Konzervatívna strana fungovať ako väčšinová strana. Čo sa týka menšinovej vlády, tak tá fungovala iba dvanásť rokov a z toho len štyri roky boli z obdobia po roku 1931. Takže dá sa povedať, že Spojené Kráľovstvo malo len zopár skúseností s tvorbou koalícií. Pred rokom 2010 boli určité pokusy o tvorbu koalície. Napríklad, Konzervatívce Edward Heath sa snažil ísť do menšinovej koalície s Liberálnou stranou vo

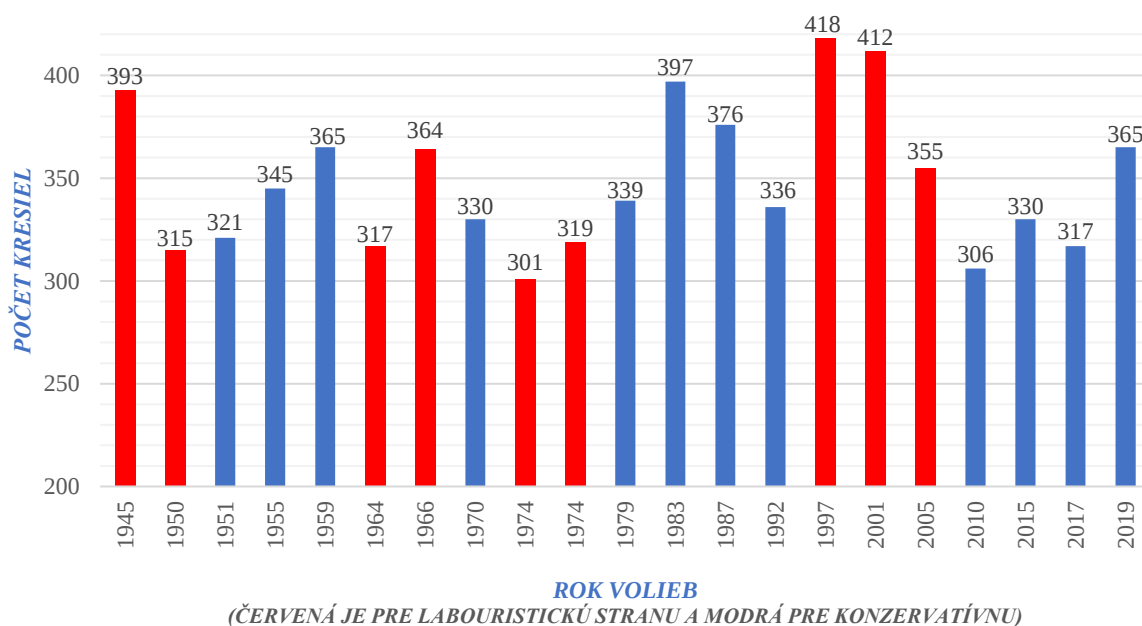
---

<sup>52</sup> UK Parliament. *General Election 2019: The results*. [online]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/parliament-and-elections/general-election-2019-the-results-so-far/> [cit. 18-3-2020].

<sup>53</sup> UK Parliament. *What is a hung Parliament?*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/general/hung-parliament/> [cit. 14-3-2020].

februári 1974.<sup>54</sup> Išlo o to, že Konzervatívna strana, ktorá síce dostala viac hlasov, dostala menej kresiel v parlamente ako Labouristi. Skončila s 297 kreslami, zatiaľ čo Labouristická strana vyhrala 301 kresiel. Liberáli zase dostali štrnásť kresiel. Očakávalo sa, že Konzervatívna strana sformuje centrálnu-pravicovú koalíciu s Liberálmi, keďže dostali najviac hlasov. Heath sa pokúsil dospieť k nejakej dohode s lídrom Liberálnej strany, Jeremym Thorpom, avšak nepodarilo sa. Ich rokovania stroskotali na otázke volebnej reformy. Thorpe požadoval, aby nastali určité zmeny v tejto téme, avšak Heath navrhoval iba jej preskúmanie, čo sa Liberálom nepáčilo. Takže to dopadlo tak, že vládu vytvorili Labouristi, na čele s Haroldom Wilsonom.<sup>55</sup> Medzi 1977-78 Labouristická a Liberálna strana vytvorili dohodu, ktorá však neznamenalala koalíciu, ale iba spoluprácu. Tým pádom, bola skoro vždy iba jedna strana pri vláde normou. Jedinou výnimkou bola koalícia z roku 2010-2015. V týchto voľbách nedosiahla žiadna strana požadovanú väčšinu v parlamente. Dokonca ani Labouristická, či Konzervatívna strana.<sup>56</sup>

**Graf 2 Počet kresiel víťaznej strany vo voľbách od roku 1945 až po súčasnosť**



Zdroj: UK Parliament. *UK Election Statistics: 1918-2019 – A century of elections*. [online]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7529/> [cit. 17-3-2020].

<sup>54</sup> ALLEN, Nicholas. – BARTLE, John. *Britain at the Polls 2010*. London: SAGE Publications, 2011. s.242. ISBN 978-1-84920-845-1

<sup>55</sup> DUNTON, Mark. *Hung Parliament - February 1974*. [online]. GOV.UK, 2014. Dostupné na: <https://history.blog.gov.uk/2014/02/28/hung-parliament-february-1974/> [cit. 1-3-2020].

<sup>56</sup> ALLEN, Nicholas. – BARTLE, John. *Britain at the Polls 2010*. London: SAGE Publications, 2011. s.242. ISBN 978-1-84920-845-1

### 3.3. Koalícia Davida Camerona a Nicka Clegga (2010-2015)

Táto koalícia vznikla ako výsledok volieb z mája roku 2010 a išlo o prvú koalíciu od čias druhej svetovej vojny. Voľby sa konali tri roky potom, čo si strana Liberálnych demokratov zvolila za svojho vodcu mladého Nicka Clegga. Nemal veľa skúseností s domácou politikou, ale to mu umožnilo priniesť novú perspektívu pre svoju stranu. Podarilo sa mu zmeniť politiku sociálnej demokracie a spojitosť s Labouristami, ktorá sa strany týkala predošlých 25 rokov. Voličov prilákal tak, že podporoval znižovanie daní, čo bolo dovtedy typické pre Konzervatívcov. Liberálni demokrati sa spoliehali na prilákanie niektorých konzervatívnych voličov a postupne sa vzdŕaľovali od Labouristickej strany, ktorá čelila kritike nie len doma, ale aj v zahraničí. Kým Clegg z hľadiska sociálnych otázok obhajoval občianske slobody a odporoval vojne, z ekonomického hľadiska posunul názor strany viac doprava na spektre. Okrem toho, menej kritizovali politiku Gordona Browna než Konzervatívci.

V čase, keď sa blížili voľby v roku 2010 sa ekonomické názory Liberálnych demokratov opäť mierne priblížili k Labouristom. Nick Clegg mal veľký úspech v televíznych debatách vodcov politických strán, čo zvýšilo podporu Liberálnym demokratom. Napriek tomu, keď nastal deň D, zostali Liberálni demokrati sklamaní, pretože aj keď mali zvýšenú podporu zo strany voličov stratili päť kresiel v parlamente.<sup>57</sup> Na druhej strane, Konzervatívci síce porazili vládnych Labouristov, ale tiež neboli veľmi nadšení z počtu kresiel, ktoré dostali. Museli sa totiž rozhodnúť medzi vytvorením menšinovej, nestabilnej vlády a medzi koalíciou s Liberálnymi demokratmi. Pre Konzervatívnu stranu to malo aj určité výhody, pretože Cameron mohol spoluprácu s Liberálnymi demokratmi použiť ako odôvodnenie, prečo neuplatňuje viac pravicové a euroskeptické politiky. K sociálnym a environmentálnym otázkam sa teda koalícia postavila skôr centristicky. Vznikla koaličná dohoda, v ktorej sa dohodli na štyroch hlavných bodoch: spravodlivé dane, spravodlivé šance, spravodlivá dohoda a spravodlivá budúcnosť. Takže sa zhodli na dvíhaní hranice na daň z príjmov pre nízko zárobokové skupiny na £10 000, udelení prídavkov pre znevýhodnené deti, rozdelenie bánk (zostavenie nezávislej komisie, ktorá má rozhodnúť, či budú banky rozdelené) a vytvorenie práce v zelenej ekonomike, na politike „čistenia“ (teda vypratanie špinavých peňazí vo Westminsteri) a na volebnej reforme.<sup>58</sup> Za ich vlády nastali

---

<sup>57</sup> LEACH, Robert. *Political Ideology in Britain*. 3 vyd. London: Palgrave Macmillan, 2015. s.50-51, 88. ISBN 978-1-137-33254-7.

<sup>58</sup> LEE, Simon. – BEECH, Matt. *The Cameron-Clegg Government: Coalition Politics in an Age of Austerity*. London: Palgrave Macmillan, 2011. s.44. ISBN 978-0-230-29644-2

niektoré zmeny. Nepodarilo sa síce presadiť významnejšiu zmenu vo fungovaní parlamentu, ale prešiel tzv. „Fixed-term Parliaments Act“, ktorý zaviedol, že parlament by mal byť zvolený na fixné obdobie (čiže, voľby raz za päť rokov). Aby neboli voľby zvolané svojvoľne na premiérovo želanie, ale iba v prípade, že vláda nedostane dôveru snemovne, alebo ak dve tretiny poslancov voľby odhlasujú.

Koalícia sa, okrem iného, sústredila na znovunastolenie ekonomického rastu a pod ich dohľadom došlo aj k rastu v zamestnanosti. Sústredili sa na zníženie deficitu, sprísnenie kontroly nad verejnými financiami a zdôrazňovali dlhodobý ekonomický plán. Urobili aj zmeny v zdravotníctve a školstve. Deti základnej školy dostali zadarmo obedy, čo bolo politikou Liberálnych demokratov. Ich koalícia sa považovala za pomerne efektívnu. Postupne sa ale koaličné strany začali od seba názorovo oddeľovať, aby sa vyhli novej koalícnej spolupráci po ďalších voľbách v roku 2015. Ich spolupráca mala totiž určité nežiadúce dôsledky pre obe strany. Posilnila sa pravicová strana UKIP, ktorá neskôr prilákala veľa skeptických voličov. Konzervatívnej strane sa vďaka tejto spolupráci zvýšila šanca na oddelenie ich pravicovej časti poslancov od zvyšku a Liberálni demokrati zase čelili zničeniu.<sup>59</sup> V najbližších voľbách, ktoré sa konali v máji 2015, získali Konzervatívci 331 kresiel, čo znamená, že dostali navyše 24 kresiel, ale Liberálni demokrati prišli až o 49 kresiel a ostalo im iba 8.<sup>60</sup> Toto znamenalo pre Liberálnych demokratov veľkú porážku a rozhodli, že je na čase zmeniť lídra strany.

### **3.4. Dohoda Konzervatívnej strany a Demokratickej unionistickej strany (2017-2019)**

Dohodu s Demokratickou unionistickou stranou plánoval ešte Cameron v roku 2010 ako Plán B, pokiaľ by koalíčnú spoluprácu Liberálni demokrati odmietli.<sup>61</sup> Avšak v tomto prípade hovoríme o dohode medzi stranami za vlády premiérky Theresy Mayovej a líderky Demokratickej unionistickej strany (DUP) Arlene Fosterovej. V apríli 2017 oznámila premiérka Theresa Mayová, že zvoláva predčasné voľby, s nádejou, že sa jej podarí dosiahnuť silnejší mandát, ktorý by využila pri vyjednávaní s Bruselom ohľadom Brexitu.<sup>62</sup>

---

<sup>59</sup> SELDON, Anthony. – FINN, Mike. *The Coalition Effect, 2010-2015*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. s.588, 602-606. ISBN 978-1-107-08061-4

<sup>60</sup> BBC News. *Results of the 2015 General Election - Election 2015*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/election/2015/results> [cit. 14-3-2020].

<sup>61</sup> LEE, Simon. – BEECH, Matt. *The Cameron-Clegg Government: Coalition Politics in an Age of Austerity*. London: Palgrave Macmillan, 2011. s.41. ISBN 978-0-230-29644-2

<sup>62</sup> BBC News. *UK snap election: Five things you need to know*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-39623674> [cit. 8-3-2020].

8. júna 2017 sa teda v Spojenom Kráľovstve uskutočnili parlamentárne voľby, ktorých výsledok bol tzv. „hung parliament“, takže žiadna politická strana nedosiahla väčšinu. Ale najväčší počet hlasov a kresiel získala Konzervatívna strana s 317 kreslami, zatiaľ čo opozičná strana Labouristov získala 262 kresiel.<sup>63</sup> Vzhľadom na to, že premiérka nedosiahla väčšinu, tak sa rozhodla vytvoriť menšinovú vládu s podporou strany DUP, ktorá mala desať kresiel. Dohodu podpísali „chief whips“ (riadiaci „whipping“ systému; viď. referenciu číslo štyri) obidvoch strán Gavin Williamson a Jeffrey Donaldson 26. júna 2017. Znela tak, že Mayová poskytne £1 miliardu Severnému Írsku, výmenou za ich desať hlasov v otázke Brexitu, dôvery, terorizmu a rozpočtu.<sup>64</sup> Vráťane rôznych finančných a peňažných návrhov zákona. To znamená, že ide o dohodu o dôvere a zásobovaní. Nešlo ale o plnú koalíciu, pretože DUP nedostalo žiadne ministerské pozície.<sup>65</sup> DUP malo veľký záujem v otázke spojenej s hranicou medzi Severným Írskom a Veľkou Britániou. Požadovali, aby medzi týmito dvoma krajinami nebola žiadna forma „regulatívnej bariéry“ a aby mali „rovnaký neobmedzený prístup“ na vnútorný trh Spojeného Kráľovstva aj napriek Brexitu.<sup>66</sup>

Dôležitou súčasťou rokovaní s EÚ bolo aj to, aby neexistovala pevná hranica medzi Írskou republikou a Spojeným Kráľovstvom vzhľadom na teroristické útoky z minulosti. Keď bola predložená dohoda dojednaná medzi Mayovou a EU, tak DUP vyjadrili svoju nespokojnosť a za dohodu odmietli hlasovať. Mali obavu, že tzv. „backstop“ vytvorí vnútornú obchodnú hranicu, ktorá by ich odrezala od trhu Veľkej Británie a narušilo by to úniu Spojeného Kráľovstva.<sup>67</sup> Rovnako odmietli hlasovať aj za dohodu, ktorá bola predložená nástupcom Mayovej, Borisom Johnsonom. Znamenala by totiž, že Severné Írsko by malo špeciálny status, kedy ostane súčasťou Spojeného Kráľovstva, ale stále by tam platili určité pravidlá Európskeho jednotného trhu.<sup>68</sup> V Johnsonovej verzii dohody bola tiež odstránená tzv. „backstop“ a Severné Írsko v podstate ostane súčasťou Európskeho jednotného trhu na minimálne štyri roky od konca prechodného obdobia. V októbri 2024 by Stormontové zhromaždenie (samostatná legislatívna jednotka, ktoré sa skladá z poslancov strán Severného Írska) malo hlasovať, či chcú ostať v súlade s Európskou úniou tak, ako je

---

<sup>63</sup> UK Parliament. *General Election 2017: full results and analysis*. [online]. Dostupné na: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7979> [cit. 8-3-2020].

<sup>64</sup> SHIPMAN, Tim. *Fall Out*. London: William Collins, 2018. s.476. ISBN 978-0-00-826442-0

<sup>65</sup> ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.45. ISBN 978-0-8153-6964-6.

<sup>66</sup> SHIPMAN, Tim. *Fall Out*. London: William Collins, 2018. s.530-531. ISBN 978-0-00-826442-0

<sup>67</sup> BBC News. *Brexit: DUP confirms it will not back withdrawal deal*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-47718367> [cit. 8-3-2020].

<sup>68</sup> BBC News. *Brexit: Nigel Dodds says Boris Johnson is 'too eager to get deal'*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-50079317> [cit. 8-3-2020].

vyznačené v dohode. Okrem iného nebudú žiadne colné a regulačné kontroly medzi Severným Írskom a Írskou republikou.<sup>69</sup> Demokratická unionistická strana teda s ani jednou dohodou nesúhlasila a v oboch prípadoch za ne odmietla hlasovať. Návrh Borisa Johnsona však aj tak prešiel a Spojené Kráľovstvo prestalo byť členom Európskej únie 31.1.2020.

---

<sup>69</sup> The Guardian. *How is Boris Johnson's Brexit deal different from Theresa May's?*. [online]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/politics/2019/oct/17/how-is-boris-johnson-brexit-deal-different-from-theresa-may> [cit. 18-3-2020].

## ZÁVER

Cieľom práce bolo vysvetliť čitateľovi niektoré črty britského politického systému, ktoré sú špecifické pre danú krajinu. Boli nimi hlasovanie v dolnej snemovni parlamentu, oslabovanie moci panovníka a presun právomocí na vládu a parlament, a nakoniec tvorba koalícií v 21. storočí.

V prvej kapitole bola rozpracovaná téma hlasovania v dolnej snemovni. Na začiatku som vysvetlila ako prebieha proces hlasovania: v prvom čítaní je návrh zákona prezentovaný bez priestoru na debatu a až v druhom čítaní je návrh predložený na debatu. Pričom predseda parlamentu formálne pre snemovňu zhrnie, o akej veci sa bude hlasovať. Po skončení diskusie sa prechádza k hlasovaniu. Predseda sa opýta danú otázku znova a očakáva hlasnú odpoveď od ostatných poslancov (buď „Aye“ alebo „No“). Ak je odpoveď jednomyselná, tak sa neprechádza k hlasovaniu, v opačnom prípade sa prejde k rozdeleniu. Potom predseda vymenuje štyroch hovorcov, ktorí sa postavia k východom z pravej a ľavej predsiene, aby počítali poslancov, ktorí tadiaľ prejdú. Tí, ktorí prejdú cez pravú predsieň hlasujú za zákon a tí, ktorí prejdú cez ľavú, proti zákonu. Nakoniec sa čísla nahlas prečítajú celej snemovni. Neskôr som sa v tejto práci snažila popísať ako sa k vývoju tohoto hlasovania vlastne dospelo a tiež som sa zmienila o možnej budúcej zmene z „rozdelenia“ na elektronické hlasovanie. Na záver kapitoly som uviedla, ako prebiehalo tretie hlasovanie o Mayovej návrhu dohody o odchode Spojeného kráľovstva z Európskej Únie, ktoré sa konalo 23. marca 2019. Čitateľ si ho môže pozrieť aj zo záznamu, na ktorý som v zdrojoch uviedla odkaz.

V druhej kapitole je vysvetlený historický kontext oslabovania moci panovníka a ako sa právomoci postupne presúvali na vládu a parlament. Prvým najvýznamnejším oslabením panovníka bola práve Magna charta libertatum, cez ktorú sa zriekol panovník časti svojej moci v prospech šľachty. Ďalej bolo významné obdobie, kedy sa Británia stala na jedenásť rokov republikou a pri návrate k monarchii bol panovník oslabený ešte viac, pretože o rok nato bola prijatá Listina práv, ktorá krajinu priblížila ku konštitučnej monarchii. Postupne sa panovník oslabil natoľko, že za čias kráľovnej Viktórie už nemal právo zasahovať do činnosti vlády. Na zhrnutie som využila graf, ktorý zobrazuje hlavné udalosti, ktoré prispeli k obmedzeniu moci panovníka.

Tretia kapitola sa venuje tvorbe koalícií v 21. storočí. Na začiatok som považovala za dôležité vysvetliť volebný systém v Spojenom kráľovstve. Ide totiž o väčšinový volebný systém, ktorý sa vyznačuje zvolením jedného poslanca za každý volebný obvod. V

posledných rokoch sa pri moci striedali dve hlavné politické strany: Labouristi a Konzervatívci. Okrem toho je dôležitá koncentrácia hlasov, pretože v minulosti nastali situácie, kedy mala jedna strana viac hlasov ako druhá, ale aj tak jej bolo pridelených menej kresiel. V ďalšej podkapitole som prešla k vysvetľovaniu aké podmienky musia byť splnené pre vznik koalície. Teda ide o situáciu, kedy žiadna politická strana nezískala väčšinu v dolnej snemovni. Premiéri majú na výber: buď vytvoria koalíciu s inou stranou, alebo budú vládnuť ako menšinová strana. V podkapitole sú uvedené aj niektoré príklady z dvadsiateho storočia. Graf na konci ukazuje počet kresiel víťaznej strany vo voľbách od roku 1945 až po súčasnosť, aby tak poukázal čitateľovi, že koalície bolo nutné vytvoriť iba v minimálnom množstve prípadov. V nasledujúcej podkapitole je opísaná zatiaľ jediná koalícia 21. storočia, t.j. koalícia Davida Camerona a Nicka Clegga z rokov 2010-2015. A na záver je podkapitola o dohode Konzervatívnej strany a Demokratickej unionistickej strany z rokov 2017-2019, ktorá bola uzavretá ako dôsledok nedosiahnutej parlamentnej väčšiny po voľbách v roku 2017.

## Zoznam použitej literatúry

ALLEN, Nicholas. – BARTLE, John. *Britain at the Polls 2010*. London: SAGE Publications, 2011. s.242. ISBN 978-1-84920-845-1

BBC News. *Brexit: DUP confirms it will not back withdrawal deal*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-47718367> [cit. 8-3-2020].

BBC News. *Brexit: Nigel Dodds says Boris Johnson is 'too eager to get deal'*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-50079317> [cit. 8-3-2020].

BBC News. *Guide to Parliament: The Commons*. [online]. Dostupné na: [http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk\\_news/politics/6999581.stm#graphic](http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6999581.stm#graphic) [cit. 7-5-2020].

BBC News. *Results of the 2015 General Election - Election 2015*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/election/2015/results> [cit. 14-3-2020].

BBC News. *UK snap election: Five things you need to know*. [online]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-39623674> [cit. 8-3-2020].

Beta.parliament.uk. *Order Paper - UK Parliament*. [online]. Dostupné na: <https://beta.parliament.uk/collections/Z2ohs868> [cit. 19-10-2019].

*Britská kráľovná po dvojdnovej návšteve odcestovala zo Slovenska*. [online]. Pravda, 2008. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/159344-britska-kralovna-po-dvojdnovej-navsteve-odcestovala-zo-slovenska/> [cit. 4-12-2019].

*Divisions: Factsheet P9 Procedure Series*. [online]. House of Commons Information Office. August 2010. č.P9, ed.3.4. s.2-3. ISSN 0144-4689. Dostupné na: [https://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/p09.pdf?fbclid=IwAR3SJNussux47Pj3gDEo58h3zvLr5kIaQY\\_rsef\\_21Ohl-8zDXBjU4NMkMw](https://www.parliament.uk/documents/commons-information-office/p09.pdf?fbclid=IwAR3SJNussux47Pj3gDEo58h3zvLr5kIaQY_rsef_21Ohl-8zDXBjU4NMkMw) [cit. 19-10-2019].

DUNTON, Mark. *Hung Parliament - February 1974*. [online]. GOV.UK, 2014. Dostupné na: <https://history.blog.gov.uk/2014/02/28/hung-parliament-february-1974/> [cit. 1-3-2020].

GRIFFITHS, Simon. – LEACH, Robert. *British Politics*. 3. vyd. London: Palgrave Macmillan Education, 2018. s.85-86, 105, 115. ISBN 978-1-137-60300-5.

LEACH, Robert. *Political Ideology in Britain*. 3 vyd. London: Palgrave Macmillan, 2015. s.50-51, 88. ISBN 978-1-137-33254-7.

LEE, Simon. – BEECH, Matt. *The Cameron-Clegg Government: Coalition Politics in an Age of Austerity*. London: Palgrave Macmillan, 2011. s.41, 44. ISBN 978-0-230-29644-2

LEYLAND, Peter. *The Constitution of the United Kingdom*. Portland: Hart Publishing, 2007. s.65-73. ISBN 1-84113-666-2.

“MPs debate Theresa May's Brexit withdrawal agreement ahead of vote – watch live.” YouTube video, délka videa: 5:02:40. Guardian News. (29-3-2019). Dostupné na: [https://www.youtube.com/watch?v=owLoMSh\\_\\_nE](https://www.youtube.com/watch?v=owLoMSh__nE). použitá část: 4:35:52 – 4:52:03.

“Put it back!': Labour MP grabs the mace during parliament” YouTube video, délka videa: 0:54. Guardian News. (10-12-2018). Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=UQiYm9DPnyY>.

ROBINSON, Martin. *Not going anywhere! Smiling 'gang of four' Remainer rebel ministers arrive for Cabinet meeting after REFUSING to quit after abstaining on key Brexit vote*. [online]. Daily Mail, 2019. Dostupné na: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-6807559/Tally-ho-Remain-rebel-ministers-secret-codeword-stopped-No-Deal-Brexit-FOREVER.html> [cit. 19-10-2019].

ROGERS, Robert a kol. *How Parliament Works*. 8. vyd. Oxon: Routledge, 2019. s.45, 161-163. ISBN 978-0-8153-6964-6.

ROVNÁ, Lenka. *Kto vládne Británii?*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (slon), 2004. s.23-27, 62. ISBN 80-86429-27-X.

SAMPSON, Anthony. *Who runs this place?*. London: John Murray, 2005. s.32-42. ISBN 0-7195-6566-9.

SELDON, Anthony. – FINN, Mike. *The Coalition Effect, 2010-2015*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. s.588, 602-606. ISBN 978-1-107-08061-4

SHIPMAN, Tim. *Fall Out*. London: William Collins, 2018. s.476, 530-531. ISBN 978-0-00-826442-0

The Guardian. *How is Boris Johnson's Brexit deal different from Theresa May's?*. [online]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/politics/2019/oct/17/how-is-boris-johnson-brexit-deal-different-from-theresa-may> [cit. 18-3-2020].

The Royal Family. *The Commonwealth, The Queen's role*. [online]. Dostupné na: <https://www.royal.uk/commonwealth> [cit. 20-12-2019].

UK Parliament. *Anglo-Saxon origins*. [online] Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living->

heritage/evolutionofparliament/originsofparliament/birhofparliament/overview/origins/ [cit. 9-11-2019].

UK Parliament. *Aye and No Lobbies (Content and Not Content Lobbies) - Glossary page*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/aye-and-no-lobbies/> [cit. 19-10-2019].

UK Parliament. *Bill of Rights 1689*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/parliamentaryauthority/revolution/collections1/collections-glorious-revolution/billofrights/> [cit. 9-11-2019].

UK Parliament. *General Election 2017: full results and analysis*. [online]. Dostupné na: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7979> [cit. 8-3-2020].

UK Parliament. *General Election 2019: The results*. [online]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/parliament-and-elections/general-election-2019-the-results-so-far/> [cit. 18-3-2020].

UK Parliament. *Mace (The) - Glossary page*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/mace/> [cit. 19-10-2019].

UK Parliament. *Magna Carta (1215) to Henry IV (1399)*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/originsofparliament/birhofparliament/keydates/1215to1399/> [cit. 9-11-2019].

UK Parliament. *Parliament at St Stephens*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/palace/ststephenschapel/ststephensthehouseofcomonns/parliament-at-st-stephens/> [cit. 19-10-2019].

UK Parliament. *Private Members' bills*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/private-members/> [cit. 19-10-2019].

UK Parliament. *St Stephen's Chapel*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/palace/ststephenschapel/> [cit. 19-10-2019].

UK Parliament. *Tellers - Glossary page*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/tellers/> [cit. 19-10-2019].

UK Parliament. *UK Election Statistics: 1918-2019 – A century of elections*. [online]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7529/> [cit. 17-3-2020].

UK Parliament. *What is a hung Parliament?*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/general/hung-parliament/> [cit. 14-3-2020].

UK Parliament. *Whips*. [online]. Dostupné na: <https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/principal/whips/> [cit. 19-10- 2019].